5. TÜRK DÜNYASI İLETİŞİM VE SANAT SEMPOZYUMU

ALMATI - KAZAKİSTAN
05-08 KASIM 2025

AL-FARABİ KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
TEMİRBEK JURGENOV KAZAK MİLLİ SANAT AKADEMİSİ
KAZAKİSTAN GAZETECİLER BİRLİĞİ

www.tdiletisimvesanatsempozyumu.com

utdiss2023@gmail.com

5. TÜRK DÜNYASI İLETİŞİM ve SANAT SEMPOZYUMU

05-08 Kasım 2025 Almatı - KAZAKİSTAN

Sayın / Dear Serap ÜNAL

Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Temirbek Jurgenov Kazak Milli Sanat Akademisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi ve Türk Dünyası Gazeteciler Federasyonu işbirliği ile **05-08 Kasım 2025** tarihleri arasında **Kazakistan**'ın **Almatı** şehrinde gerçekleştirilecek olan "**V. Uluslararası Türk Dünyası İletişim ve Sanat Sempozyumu**"na bildiri göndermek suretiyle gösterdiğiniz ilgi dolayısıyla teşekkür ederiz.

Bildiri özetiniz, bilim kurulu hakem değerlendirmesi sonucunda **sözlü sunulmak üzere kabul edilmiştir**. Sunumunuzu yapmak üzere **V. Uluslararası Türk Dünyası İletişim ve Sanat Sempozyumu**'na katılımınızı bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

We would like to express our sincere appreciation for your interest in the **5th International Symposium on Communication and Art of the Turkic World**, *which will be held in* ***Almaty***, ***Kazakhstan***, *on* ***5–8 November 2025***. *The symposium is organized in cooperation with* ***Al-Farabi Kazakh National University, Temirbek Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts, Niğde Ömer Halisdemir University, and the Federation of Journalists of the Turkic World***.

We are pleased to inform you that, following the evaluation by the Scientific Committee, your abstract has been accepted for ***oral presentation*** *at the symposium. We cordially invite you to attend and present your paper at the* **5th International Symposium on Communication and Art of the Turkic World**. *We wish you continued success in your academic endeavors and look forward to your valuable contribution to the event.*

Sempozyum Düzenleme Kurulu Adına

Doç. Dr. Lokman ZOR
Sempozyum Yürütme Kurulu Bşk.

Menderes DEMİR
Türk Dünyası Gazeteciler Federasyonu Gen. Bşk.

Turan Üniversitesi
Temirbek Jurgenov Kazak Milli Sanat Akademisi
Kazakistan Gazeteciler Birliği

05-08 Kasım 2025

Almatı - KAZAKİSTAN

5. TÜRK DÜNYASI İLETİŞİM ve SANAT SEMPOZYUMU

BİLDİRİLER

TÜRK DÜNYASI KÜLTÜR KÖPRÜSÜ

www.tdiletisimvesanatsempozyumu.com

ISBN : 978-605-72741-7-5

Türk Dünyası Gazeteciler Federasyonu

V. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI İLETİŞİM VE SANAT SEMPOZYUMU

05-08 Kasım 2025 Almatı / Kazakistan

BİLDİRİLER KİTABI

Editörler

Dr. Öğr. Üyesi Hülya Anakız ERTÜRK

Dr. Öğr. Üyesi Serhat MADSAR

Afiş-Kapak-Sayfa Tasarımı

Öğr. Gör. Recep TETİR

Almatı – 28 Aralık 2025

ISBN : 978-605-72741-7-5

TÜRK DÜNYASI
GAZETECİLER
FEDERASYONU

Copyright © 2025 Tüm Hakları Saklıdır.
Bu kitabın tüm hakları Türk Dünyası Gazeteciler Federasyonu'na aittir.
İzinsiz kopyalanamaz ve çoğaltılamaz.
Kitapla ilgili her türlü iletişim için: **utdiss2023@gmail.com**

Türk Dünyası Gazeteciler Federasyonu
Adres: Gazi Mustafa Kemal Paşa Bulvarı İlka Apt. No:107 Kat:7 Daire:13 ANKARA
Tel: 0312 417 32 21
Fax: 0312 417 32 30
GSM: 0532 068 43 71 - 0541 459 53 58
E-Posta: info@tdgf.org.tr

V. Uluslararası Türk Dünyası İletişim ve Sanat Sempozyumu Bildiriler Kitabı'nda yer alan bildiri ve özet metinlerindeki her türlü sorumluluk bildiri yazarlarına aittir.

SEMPOZYUM KURULLARI

SEMPOZYUM ONUR KURULU

Prof. Dr. Rahman A. ALSHANOV - Turan Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Jüdebayev Arman Adilhanoviç - Temirbek Jurgenov Kazak Milli Sanat Akademisi
Prof. Dr. Hasan USLU-Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN-Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Nadirbek SEYFULLAYEV-Özbekistan Taşkent Devlet Med. ve Sanat Enstitüsü Rektörü
Prof. Dr. Sherzodxon GUDRATHOJA-Özbekistan Gazetecilik ve Kitle İletişim Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Adalat MURADOV - Bakü Devlet Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ceyran MAHMUDOVA-Azerbaycan Medeniyet ve İnce Sanat Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mehmet Naci BOSTANCI – Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Turgay UZUN-Osmaniye Korkuta Ata Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Evren YAŞAR-Yozgat Bozok Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. İrfan S. GÜNSEL-Yakın Doğu Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı
Prof. Dr. Ahmet Hakkı TURABİ - Amasya Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Fatih KIRIŞIK-Karabük Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Oktay YILDIZ-Gümüşhane Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Nizami CAFEROV - Azerbaycan Atatürk Merkezi Müdürü
Prof. Dr. Muharrem GASIMLI - Azerbaycan Aşıklar Birliği Başkanı
Közhan YAZGAN - Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Başkanı
Sefer CANOSKİ-Avrupa Amerika Fon Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı
Reşat MECİT - Azerbaycan Matbuat Şurası Başkanı
İlham İSMAİLOV - Azerbaycanlıların ve Diğer Türk Halklarının Medeniyeti Merkezi Başkanı
Menderes DEMİR – Türk Dünyası Gazeteciler Federasyonu Başkanı

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Ziya AVŞAR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İletişim Fakültesi)
Prof. Dr. Ahmet YATKIN (İnönü Üniversitesi)
Prof. Dr. Aslıhan DOĞAN TOPÇU (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayşe Elif EMRE KAYA (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Aytekin CAN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Cengiz GÖKŞEN (Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi)
Prof. Dr. Fevzi KASAP (KKTC Yakın Doğu Üniversitesi)
Prof. Dr. İkbol MAMASODIGOVICH (Özbekistan Devlet Sanat ve Medeniyet Enstit.)
Prof. Dr. Mehtap BİNGÖL (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Nazgul SHYNGYSOVA (Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi)
Prof. Dr. Nazima MURATOVA (Özbekistan Gazetecilik ve Kitle İletişim Üniversitesi)
Prof. Dr. Nazira TASHPOLATOVA (Özbekistan Gazetecilik ve Kitle İletişim Üniversitesi)
Prof. Dr. Oktay Mir GASIM (Azerbaycan Devlet Medeniyet ve İnce Sanat Üniversitesi)
Prof. Dr. Osman ALTUNTAŞ (Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi)
Prof. Dr. Şehrabanı ALLAHVERDİYEVA (Adıyaman Üniversitesi)
Prof. Dr. Vedat ÇAKIR (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Y. Gürhan TOPÇU (Mersin Üniversitesi)
Doç. Dr. Abdülhakim Bahadır DARI (Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi)
Doç. Dr. Lokman ZOR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Nazan KAHRAMAN (Amasya Üniversitesi)
Doç. Dr. Gulzhanat Zhubatkanovna TAYAUOVA (Turan Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nergis ÖZGEN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Dr. Bakeeva Madina Kayratjanovna (Temirbek Jurgenov Kazak Milli Sanat Akademisi)
Erdoğan ERDOĞDU (Türk Dünyası Kültür Sanat Sinema Vakfı)
Ergöbek Şıngıs Kulbekuli (Temirbek Jurgenov Kazak Milli Sanat Akademisi)

SEMPOZYUM YÜRÜTME KURULU

Doç. Dr. Lokman ZOR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Doç. Dr. Nazan KAHRAMAN (Amasya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Hülya Anakız ERTÜRK (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Arş. Gör. Dr. Serhat MADSAR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Öğr. Gör. Recep TETİR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Öğr. Gör. Tulpar JANİBYEK (Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi)

SEMPOZYUM BİLİM KURULU

Prof. Dr. Abildina Gaynijamal Baykarimovna (Temirbek Jurgenov Kazak Milli Sanat Akademisi)
Prof. Dr. Ahmet KALENDER (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet YATKIN (İnönü Üniversitesi)
Prof. Dr. Amina Siljak JESENKOVIC (Saraybosna Üniversitesi – Bosna Hersek)
Prof. Dr. Aslıhan DOĞAN TOPÇU (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayşe Elif EMRE KAYA (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Aytekin CAN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Banu DEMİRGÜNEŞ (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Başak SOLMAZ (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Birsen ÇİLEROĞLU (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Bozkurt Zakir AVŞAR (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Cem YAŞIN - (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Çağatay AKENGİN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Ebru TEMİZ (Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi)
Prof. Dr. Ekrem CAUSEVİC (Zagrep Üniversitesi – Hırvatistan)
Prof. Dr. Elif ŞEŞEN (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Fevzi KASAP (Yakın Doğu Üniversitesi – KKTC)
Prof. Dr. Feyzan GÖHER (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Fulya BAYRAKTAR – (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Gülsüm ÇALIŞIR (Gümüşhane Üniversitesi)
Prof. Dr. Hamdi DOĞAN (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Hikmet KORAŞ (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. İmperiyat HALİPAYEVA (Dağıstan Devlet Pedagoji Üniversitesi – Dağıstan/Rusya)
Prof. Dr. Karim MİRZAEE (Tebriz İslami Sanatlar Üniversitesi – İran)
Prof. Dr. Kubra ALIYEVA (Milli İlimler Akademisi – Azerbaycan)
Prof. Dr. M. Hanifi MACİT (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Mahmut ÇELİK (İştip Gotse Delçev Üniversitesi - Makedonya)
Prof. Dr. Mehmet EKİZ (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet FİDAN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet KAVUKÇU (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehtap AYDINER UYGUN (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Merziyye NECEFOVA (Milli İlimler Akademisi - Azerbaycan)
Prof. Dr. Murat KOÇYİĞİT (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa BULAT (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa TALAS (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Nazım İBRAHİM (Üsküp Kril Metodi Üniversitesi – Makedonya)
Prof. Dr. Necati DEMİR (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Nedim BAKIRCI (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Serkan İLDEN (Kastamonu Üniversitesi)

Prof. Dr. Süreyya TEMEL (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Şükrü BALCI (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Timur VURAL (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Tojiboeva Oltinoy KOSİMOVNA (Özbekistan Devlet Sanat ve Medeniyet Enstitüsü)
Prof. Dr. Tuğba ASRAK HASDEMİR – (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Vedat ÇAKIR (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Y. Gürhan TOPÇU (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Ziya AVŞAR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Abdülhakim Bahadır DARI (Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi)
Doç. Dr. Aydın ZOR (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Ayça Demet ATAY (Yakın Doğu Üniversitesi – KKTC)
Doç. Ayşegül TÜRK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Bahar KAYIHAN – (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Bahar URHAN (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Canay UMUNÇ (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Duygu ÜNALAN (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Edina SOLAK (Zenica Üniversitesi - Bosna Hersek)
Doç. Dr. Emrah LEHİMLER (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Esra İLKAY İŞLER (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Faik ELEKBER (Milli İlimler Akademisi – Azerbaycan)
Doç. Dr. Fayruza H. GARİPOVA (Başkurt Beşeri Bilimler Enstitüsü – Başkurdistan/Rusya)
Doç. Dr. Fikret YAZICI (Erciyes Üniversitesi)
Doç. Dr. Gülnaz SATTAROVA (Özbekistan Edebiyat ve Folklor Bilimler Akademisi)
Doç. Dr. İbrahim SARITAŞ – (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Koray ÇELENK (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Lidiya ABUBAKIROVA (M. Akmulla Devlet Pedagoji Üniver. – Başkurdistan/Rusya)
Doç. Dr. Liliana Elena BOŞCAN (Bükreş Üniversitesi – Romanya)
Doç. Dr. Liubovi CHIMPOESH (Moldova İlimler Akademisi - Moldova)
Doç. Dr. Ljubica KNEZEVIC (University of Art in Belgrad - Sırbistan)
Doç. Dr. Lokman ZOR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Ludmila Stepanova EFIMOVA (Federal Üniversitesi - Yakutistan/Rusya)
Doç. Dr. Makbule Evrim GÜLSÜNLER (Selçuk Üniversitesi)
Doç. Dr. Marija DHİNDJİC (Sırbistan İlimler ve Sanat Akademisi – Sırbistan)
Doç. Dr. Marlan NEGIZBAYEVA (El-Farabi Kazak Milli Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet Ferruh HAŞILOĞLU (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Menekşe SAKARYA (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Nazan KAHRAMAN (Amasya Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa Ufuk ÇELİK (Yakın Doğu Üniversitesi – KKTC)
Doç. Dr. Nesrin CANPOLAT (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Ozan YILDIRIM (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Ömer ZAİMOĞLU (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Önder YAĞMUR (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Perihan ŞİKER (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Selen GÖKÇEM AKYILDIZ (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Songül VARGÜN (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Shurubu KAYHAN (İstanbul Kültür Üniversitesi)
Doç. Dr. Sibel YILDIZ KISACIK (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Simge DEMİREL (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Şeyhmus DOĞAN (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Tahir ŞAHBAZOV (Milli İlimler Akademisi – Azerbaycan)
Doç. Dr. Tudora ARNAUT (Taras Şevçenko Kiev Milli Üniversitesi – Ukrayna)

Doç. Dr. Yavuz AKYILDIZ (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Yıldız SADETTİN (Bağdat Üniversitesi – Irak)
Doç. Dr. Zafer LEHİMLER (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Zoya Nikolaevna KİRİLLOVA (Kazan Federal Üniversitesi – Tataristan/Rusya)
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AYTAÇ (Adnan Menderes Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet KOÇYİĞİT (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Baybars SAĞLAMTİMUR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Bilgehan İHTİYAR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Fatih DİREN (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim KOÇ (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Havva Nur TARAKCI (Selçuk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Hülya Anakız ERTÜRK (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Huriye ALTUNER (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Işıl HORZUM KOŞAR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi İmran UZUN (Kocaeli Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KUTLU (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BÜYÜKAFŞAR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nuran MALTA-MUHAXHERİ (Priştine Üniversitesi - Kosova)
Dr. Öğr. Üyesi Özden TOPRAK (Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Perizat ERTEYAVA (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Selçuk ÇETİN (Yozgat Bozok Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Semanur SİVRİTEPE (Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)
Dr. Aday Kunanbayuli ABELDİNOV (Temirbek Jurgenov Kazak Milli Sanat Akademisi)
Dr. Ahmet AKALIN (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu)
Dr. Aynur Muratovna AHMETJANOVA (Temirbek Jurgenov Kazak Milli Sanat Akademisi)
Dr. Aynura PAŞAYEVA (Azerbaycan Diller Üniversitesi – Azerbaycan)
Dr. Damelia SADYKOVA (Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi – Kazakistan)
Dr. Karlygash ASHIRKHANOVA (Atırav Üniversitesi – Kazakistan)
Dr. Özgür YILMAZKOL (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu - İç yapımlar)
Dr. Sanabar DJUMANOVA (Özbekistan Gazetecilik ve Kitle İletişim Üniversitesi)
Dr. Serik Erjanuli ABİŞEV (Temirbek Jurgenov Kazak Milli Sanat Akademisi)
Dr. Suna DURDU ZOR (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Tursungül KABİYEVA (Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi – Kazakistan)
Dr. Zabarjad BABAJANOVA (Özbekistan Gazetecilik ve Kitle İletişim Üniversitesi)

Sempozyum Katılımcı Bilgileri

V. Uluslararası Türk Dünyası İletişim ve Sanat Sempozyumu'nda; Türkiye'nin yanı sıra Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Irak olmak üzere **8 farklı ülkeden** toplam **86** bildirinin sunumu yapılmıştır. Bildirilerin; 29'u **Türkiye,** 21',i **Azerbaycan**, 10'u **Özbekistan**, 11'i **Kazakistan**, 12'si **Kırgızistan**, 1'i **Türkmenistan**, 1' **Irak** ve 1'i **KKTC**'den katılmıştır. Bildiri sahibi 112 akademisyen ve araştırmacının **45'i Türkiye'den, 23'ü Azerbaycan'dan, 19'u Kırgızistan'dan, 12'si Kazakistan'dan, 9'u Özbekistan'dan, 2'si Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden**, **1'i Irak'tan** ve **1'i** de **Türkmenistan'dandır**.

Ülkelere Göre Bildiri Sayıları

Türkiye	29
Azerbaycan	21
Özbekistan	10
Kazakistan	11
Kırgızistan	12
Türkmenistan	1
Irak	1
KKTC	1
Toplam	**86**

Katılımcıların isimleri aşağıda verilmiştir:

	Katılımcı Ad-Soyad	**Ülke**
1	Mahmut Enes AĞCA	Türkiye
2	Adina ESENTUROVA	Kırgızistan
3	Beydanur KULAK	Kırgızistan
4	Alymbayeva Zarylkan ARSTANBEKOVNA	Kırgızistan
5	Baitakova Dilbar TURUSBEKOVNA	Kırgızistan
6	Akmatbekova ZHANARA	Kırgızistan
7	Dzholomanova Tolgonai NURALYEVN	Kırgızistan
8	Keneshbek Kyzy AIKUMUSH	Kırgızistan
9	Tolkun BEKTURGAN KIZI	Kırgızistan
10	Ayday ÖMÜRBEKOVA	Kırgızistan
11	Kasymbekova Nurıda JUMAGULOVNA	Kırgızistan
12	Myrzanayeva Medine KENENBAEVNA	Kırgızistan
13	Meyser KAYA	Türkiye
14	Alican ÖZER	Türkiye
15	Hatice ÖZ	Türkiye

16	Firas MISHAAL ALI AGHA	KKTC
17	Zatelimad KANAAN	Irak
18	İslamova XƏYALƏ	Azerbaycan
19	Burcu GÜNAY	Türkiye
20	Gülten AKGÜL	Türkiye
21	Emine ERKAN	Türkiye
22	Nurefşan KILIÇ	Türkiye
23	Esra TOSUN	Türkiye
24	Serhat ERGİNLİ	Türkiye
25	Muhiddin ÇOLAK	Türkiye
26	İsmail BACAKSIZ	Türkiye
27	Özcan ÇELİK	Türkiye
28	Yusuf ÖZKURT	Türkiye
29	Sıla SEZER	Türkiye
30	Ersan AKARSU	Türkiye
31	Aýna BAÝMURADOWA	Türkmenistan
32	Nurlane MEMMEDOVA	Azerbaycan
33	Aslanova Günel ZAHİR	Azerbaycan
34	Ahmet Göktuğ KILIÇ	Türkiye
35	Ümit PARSIL	Türkiye
36	Ferhat ATIK	KKTC
37	Selcan KALIN	Türkiye
38	Aruzhan KAIMBEKOVA	Kazakistan
39	Tulpar JANİBYEK	Kazakistan
40	Aytekin CAN	Türkiye
41	Vedat ÇAKIR	Türkiye
42	Nazan KAHRAMAN	Türkiye
43	Serhat MADSAR	Türkiye
44	Ruohan CAO	Kazakistan
45	Ілияс Мархаббат ЕРҒАЛИҚЫЗЫ	Kazakistan
46	Rızagul BAKENOVA	Kazakistan
47	Қыдырханова Ақжарқын	Kazakistan
48	Атай Шыңғыс Ақжолұлы	Kazakistan
49	Haftamu Kiros TEKARE	Kazakistan
50	Bünyamin QƏMBƏRLİ	Azerbaycan
51	Regina CAMANKULOVA	Kırgızistan
52	Meerim ARTIŞEVA	Kırgızistan
53	Venera NARİNOVA	Kırgızistan
54	Regina CAMANKULOVA	Kırgızistan
55	Meerim ARTIŞEVA	Kırgızistan
56	Venera NARİNOVA	Kırgızistan
57	Li XINTONG	Kazakistan
58	Жақсылықбаева Римма СЕРІКАЛИҚЫЗЫ	Kazakistan

59	Пірмағамбет Әсем СЫДЫҚҚЫЗЫ	Kazakistan
60	Бүркітбаева Айжан ШАЛАБАЙҚЫЗЫ	Kazakistan
61	Aygun Islam qizi ISMAYILOVA	Azerbaycan
62	Ilhama Shubay qizi ISMAYILOVA	Azerbaycan
63	Dilek ÖRMECİ	Türkiye
64	Elif ŞEŞEN	Türkiye
65	Erdem BAYDENİZ	Türkiye
66	Максат МОНОЛДОРОВ	Kırgızistan
67	Динара ИСРАИЛОВА	Kırgızistan
68	Rana MEMMEDOVA	Azerbaycan
69	Nazira TASHPULATOVA	Özbekistan
70	Esra AVCI KURT	Türkiye
71	İLYAS SEVİNDİK	Türkiye
72	Shahribonu TURIKOVA	Özbekistan
73	Nigar Yashar gizi PRIMOVA	Azerbaycan
74	Alimova Mavlyuda SHUKHRATBEKOVNA	Özbekistan
75	Serap ÜNAL	Türkiye
76	Ayşe Melike BİRCAN	Türkiye
77	Rəfiqə QULİYEVA	Azerbaycan
78	Севиндж АЛИЕВА	Azerbaycan
79	Хазар ЗЕЙНАЛОВ	Azerbaycan
80	Məlahət AĞAYEVA	Azerbaycan
81	Pərvanə ƏLİYEVA	Azerbaycan
82	Ramil QULİYEV	Azerbaycan
83	Taner TURAN	Türkiye
84	Usupov TIMUR	Özbekistan
85	Elvin ABDURAHMANLI	Azerbaycan
86	Arslan KARAOĞLAN	Türkiye
87	Gökhan USAL	Türkiye
88	Shakhnoza TAYLAKOVA	Özbekistan
89	Khasanova Gulsanam KHUSANOVNA	Özbekistan
90	Beyza BEŞİKCİ	Türkiye
91	Özer SİLSÜPÜR	Türkiye
92	Halil İbrahim KOÇ	Türkiye
93	Ahmet KOÇYİĞİT	Türkiye
94	Ləman BABAYEVA	Azerbaycan
95	Ravshan RAYIMJANOV	Özbekistan
96	Erkabaeva YOKUTHON	Özbekistan
97	Nuranə NAMIQ QIZI RZAZADƏ	Azerbaycan
98	Aysel GÜNEY TÜRKEÇ	Türkiye
99	İsmailova KEMALE	Azerbaycan
100	Kifayet ÖZKUL	Türkiye
101	Bülent DURAN	Türkiye

102	Ece ÖZKUL	Türkiye
103	Kifayet ÖZKUL	Türkiye
104	Hatun ÜNAL	Türkiye
105	Feray UĞUR ERDOĞMUŞ	Türkiye
106	Aynur ƏLƏKBƏROVA	Azerbaycan
107	Telman GANİYEV	Azerbaycan
108	Afaq GANİYEVA	Azerbaycan
109	Mahbara Abbasova TAHIR	Azerbaycan
110	Саъдиева Гузал ОЛИМОВНА	Azerbaycan
111	Sinan DOĞAN	Türkiye
112	Лола Инагамова	Özbekistan

V. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI İLETİŞİM VE SANAT SEMPOZYUMU PROGRAMI

6 KASIM 2025 TURAN ÜNİVERSİTESİ YERLEŞKESİ

1. Oturum

Salon 1

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Ayşe Elif EMRE KAYA

10:00-10:15	**Mahmut Enes Ağca**	Unutulma Hakkı ve Dijital Medya Etiği: Mahremiyet ve Kamusal Bilgi Arasındaki İkilemler
10:15-10:30	**Adina Esenturova**	Kırgız Medyasında Kırgız Dili ile İlgili Haberlerin Sunumu: 'Azattyk', 'Kaktus.Kg' E '24 Kg' Siteleri Üzerine İnceleme
10:30-10:45	**Beydanur Kulak**	Şiddet Söyleminin Basında Yansıması: Sabah Gazetesi Örneğinde
10:45-11:00	**Baıtakova Dılbar Turusbekovna Alymbayeva Zarylkan Arstanbekovna**	National Specifics of Communication
11.00-11:15	**Tulpar Janibyek**	Türk Dünyası Birliği İdeolojisinde Medyanın Etkisi
11.15-11.30	**Soru-Cevap**	
12.00-13.00	**Öğle Yemeği**	

1. Oturum

Salon 2

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Vedat ÇAKIR

10:00-10:15	**Aytekin Can Vedat Çakır**	Belgesel Sinema'da Örnek Bir Film Atölyesi: Kısa-Ca Film Atölyesi
10:15-10:30	**Nazan Kahraman**	Uluslararası Türk Dünyası İletişim ve Sanat Sempozyumları Üzerine Bir Değerlendirme
10:30-10:45	**Nazan Kahraman**	Türk askerinin Kore Yolculuğu:Kore Yolunda (Haziran 1954)
10:45-11:00	**Serhat Madsar**	İletişim Eğitiminde Yapay Zekâ: İletişim Fakülteleri Ders Müfredatları Üzerine Bir İnceleme
11.00-11:15	**Keneshbek Kyzy Aikumush Dzholomanova Tolgonai Nuralyevna Akmatbekova Zhanara**	Analysis of Kyrgyz-Language News in the Internatıonal informatıon Space
11.15-11.30	**Soru-Cevap**	
12.00-13.00	**Öğle Yemeği**	

Çevirimiçi Oturumlar Zoom Meeting üzerinden yapılacaktır.
Toplantı Kimliği: 269 738 6033
Parola: ases50

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. İlyas SEVİNDİK

14.00-14.15	**Esra Avcı Kurt- İlyas Sevindik**	Kutsal Dişil Arketip Olarak Umay İyesi: Sanat Tarihindeki İzler ve Günümüz Yorumları
14.15-14:30	**Hatice Öz** **Firas Mıshaal Alı Agha** **Zatelimad Kanaan**	Türk Dünyasında Ortak Kültürel Hafıza: Irak Türkmenlerinin Katkıları
14.30-14.45	**Shahribonu Turikova**	Communicative Competence as one of the Key İndicators of the Level of Professıonal Training of Journalists
14:45 – 15:00	**Shahribonu Turikova**	İnformation Manipulation and Media Literacy Problems and Solutions For A Modern Soceity.
15:00 – 15:15	**İlyas Sevindik**	Habip Aydoğdu'nun Resimlerinde Kent Söylemi: Bellek, Kırmızı ve Metnin Tuvale Yansıması
15:15-15:30	**Soru Cevap – Kapanış**	

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Serap ÜNAL

14.00-14.15	**Nigar Yashar Gizi Primova**	The Technical Component in Radio Theater: Theoretical and Practical Aspects
14.15-14:30	**Alimova Mavlyuda Shukhratbekovna**	The Role Of Higher Educatıon Quality in Driving Socio- Economic Progress
14.30-14.45	**İslamova Xəyalə**	Azərbaycanın Döyüş və Müdafiə Silahları. Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyinin Kolleksiyasından.
14.45-15.00	**Serap Ünal- A. Melike Bircan**	Göller Bölgesi Antik Kenti Sagalassos'un Siyah Seramikleri
15:00 – 15:15	**Soru Cevap – Kapanış**	

GÖLLER BÖLGESİ ANTİK KENTİ SAGALASSOS'UN SİYAH SERAMİKLERİ

Serap ÜNAL[1]

Ayşe Melike BİRCAN[2]

Özet

Türkiye'nin güneybatısında, Göller Bölgesi sınırları içerisinde Toros Dağları'nın batı yamaçlarında yer alan **Sagalassos**, Antik Akdeniz dünyasının en önemli kentlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Burdur'un Ağlasun ilçesine 7 km mesafede konumlanan bu antik kent, Pisidia bölgesinin sosyo-ekonomik ve kültürel merkezlerinden biri olmuştur. Sagalassos'ta yürütülen arkeolojik kazılar, kentin doğu kesiminde yer alan ve "Çömlekçiler Mahallesi" olarak adlandırılan geniş üretim alanında yoğun seramik buluntularını ortaya çıkarmıştır. Bu bölgede açığa çıkarılan fırınlar, atölye yapıları ve hammadde işleme alanları, Sagalassos'un yalnızca bir yerleşim değil, aynı zamanda bölgesel ölçekte örgütlenmiş bir seramik üretim merkezi olduğunu göstermektedir.

Roma İmparatorluk Dönemi boyunca etkinliğini sürdüren Sagalassos atölyelerinde, özellikle yüksek kaliteli kırmızı astarlı sofra kapları üretilmiştir. Augustus Dönemi'nden Erken Bizans dönemine kadar devam eden bu üretim geleneği, bölgenin yerel hammaddelerine dayanan özgün bir seramik teknolojisinin varlığını işaret etmektedir. Pisidia bölgesinin jeolojik yapısı, volkanik kökenli oluşumların sağladığı doğal hammaddeler açısından zengindir. Bu bağlamda, seramik üretiminde ofiyolitik killerin ve diğer volkanik minerallerin kullanıldığı, bu hammaddelerin seramiğe hem dayanıklılık hem de renk derinliği kazandırdığı düşünülmektedir.

Son yıllarda yapılan arkeolojik araştırmalar, Sagalassos atölyelerinde yalnızca kırmızı astarlı kapların değil, aynı zamanda siyah seramiklerin de üretildiğini ortaya koymuştur. Yoğun siyah yüzeyleri, parlak dokuları ve biçimsel zarafetleriyle bu kaplar, Roma döneminin seçkin üretim gruplarından biri olarak değerlendirilir. Siyah seramikler hem teknik ustalık hem de estetik ifade bakımından dönemin seramik repertuarının en değerli örneklerini oluşturur. Bu araştırma, Sagalassos'un seramik üretiminde siyah seramiklerin yerini, üretim tekniklerini ve bölgenin kültürel-ekonomik yapısındaki önemini arkeolojik ve malzeme bilimsel veriler ışığında değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sagalassos, Pisidia, siyah seramik, Roma dönemi, seramik üretimi, arkeoloji, malzeme analizi.

[1] Doç. Dr. Serap ÜNAL, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, serapunal@sdu.edu.tr

[2] Arş. Gör. Ayşe Melike BİRCAN, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, aysebircan@sdu.edu.tr

BLACK CERAMICS OF THE ANCIENT CITY OF SAGALASSOS IN THE LAKE DISTRICT

Abstract

Located in the southwestern part of Turkey, within the borders of the Lakes Region on the western slopes of the Taurus Mountains, Sagalassos is considered one of the most important cities of the ancient Mediterranean world. Situated 7 km from the district of Ağlasun in Burdur, this ancient city was one of the socio-economic and cultural centers of the Pisidia region. Archaeological excavations conducted in Sagalassos have revealed a large number of ceramic finds in a vast production area in the eastern part of the city, known as the "Potters' Quarter." The kilns, workshop structures, and raw material processing areas uncovered in this region demonstrate that Sagalassos was not only a settlement but also a regionally organized ceramic production center.

Throughout the Roman Imperial Period, the Sagalassos workshops continued their activity, producing high-quality red-glazed tableware in particular. This tradition of production, which continued from the Augustan period to the Early Byzantine period, indicates the existence of a unique ceramic technology based on the region's local raw materials. The geological structure of the Pisidia region is rich in natural raw materials provided by volcanic formations. In this context, it is thought that ophiolitic clays and other volcanic minerals were used in ceramic production, and that these raw materials gave the ceramics both durability and color depth.

Recent archaeological research has revealed that Sagalassos workshops produced not only red-glazed vessels but also black ceramics. With their dense black surfaces, glossy textures, and formal elegance, these vessels are considered one of the elite production groups of the Roman period. Black ceramics represent the most valuable examples of the period's ceramic repertoire in terms of both technical mastery and aesthetic expression. This research aims to evaluate the place of black ceramics in Sagalassos' ceramic production, their production techniques, and their importance in the region's cultural-economic structure in light of archaeological and material science data.

Keywords: Sagalassos, Pisidia, black pottery, Roman period, pottery production, archaeology, material analysis.

Giriş

Sagalassos, Göller Bölgesi'nin dağlık coğrafyasında yer alan ve Roma ile Geç Antik dönem boyunca sürekli gelişen üretim yapısıyla dikkat çeken önemli bir antik kenttir. Kentin doğu yamacında konumlanan Çömlekçiler Mahallesi, kazılarla ortaya çıkarılan fırınlar, işlik alanları, kil hazırlama çukurları ve yoğun üretim atıkları sayesinde, bölgenin en önemli seramik üretim merkezlerinden biri olarak tanımlanmaktadır. Bu atölye sistemi hem üretim ölçeği hem de sürekliliğiyle Sagalassos'un ekonomik örgütlenmesinin ve zanaatkârlık geleneğinin güçlü yapısını göstermektedir.

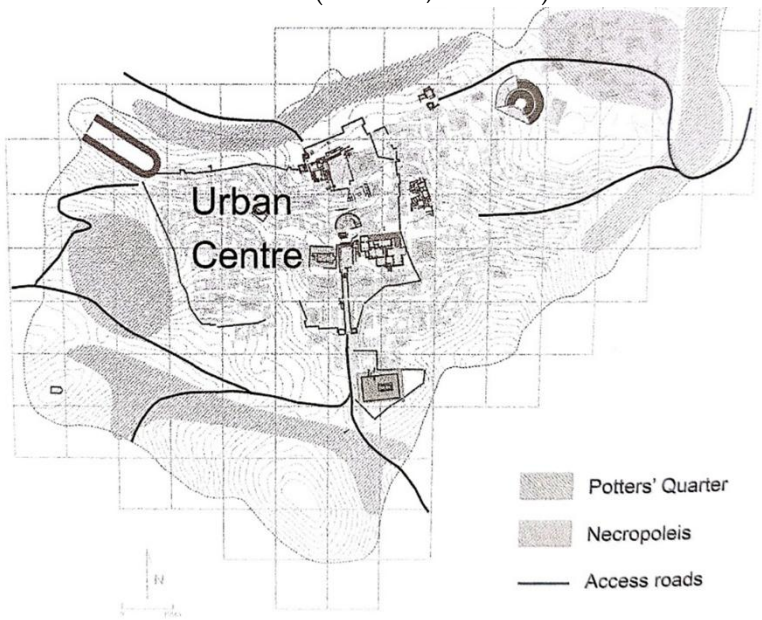
Sagalassos seramik çeşitliliğinin temelini oluşturan kırmızı astarlı parlak yüzeyli kaplar, yani Sagalassos Red Slip Ware, hem yerel kullanıma hem de geniş bir bölgesel ticaret ağının oluşmasına neden olmuştur. Ancak son dönem çalışmaları, bu üretim geleneğinin yalnızca kırmızı astarlı kaplarla sınırlı olmadığını; aynı dönem içinde siyah yüzeyli seramiklerin de üretildiğini göstermiştir. Bu yeni bulgular, Sagalassos seramikçiliğinin teknik çeşitliliğini, malzeme kullanımındaki ustalığını ve estetik anlayışındaki gelişimi yeniden değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır.

Bu çalışma, Sagalassos'ta üretilen siyah seramiklerin tipolojik, teknolojik ve üretim özelliklerini ele alarak, bu malzeme grubunun kentin seramik geleneği içindeki yerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çömlekçiler Mahallesi'nden elde edilen arkeolojik bulgular, hammadde analizleri ve üretim teknolojisine ilişkin veriler bir araya getirilerek, siyah seramiklerin Sagalassos'taki üretim evrimi içindeki anlamı bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmektedir. Böylece çalışma hem kırmızı hem de siyah yüzeyli kapların bir arada var olduğu üretim sürecine ışık tutarak, Sagalassos'un seramik teknolojisi ve zanaatkârlık geleneği üzerine yeni bir bakış ortaya koymaktadır.

1. Sagalassos'ta Seramik Üretimi Ve Çömlekçiler Mahallesi

Sagalassos'ta yürütülen arkeolojik araştırmalar kentin, Roma ve Geç Antik dönem boyunca bölgesel ölçekte örgütlenmiş bir seramik üretim sistemine sahip olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Kentin doğu yamacında yer alan Çömlekçiler Mahallesi, bu üretim yapısının en somut kanıtlarını barındıran geniş ve çok katmanlı bir endüstriyel sahadır (Şekil 1). Yaklaşık 10.000 m²'yi aşan alanda, üretim sürecinin tüm aşamalarını kapsayan mimari ve arkeolojik bulgulara rastlanmıştır. Burada ele geçen fırın ekipmanları, kil hazırlama çukurları, çalışma alanları, atık yığınları ve fırın malzemeleri, Sagalassos'un zanaatkârlık geleneğinin yalnızca yerel ölçekte değil, Akdeniz bölgesinde ekonomik ve kültürel ağları içinde anlamlı bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Şekil 1. Sagalassos'un doğu banliyöleri ve yerel Çömlekçiler Mahallesi (Poblome, 2016:377).

Kazıların 1990 yılında başlamasıyla birlikte Çömlekçiler Mahallesi'nin kapsamı her kazı dönemi daha ayrıntılı şekilde belgelenmiştir. Bu alanın Roma döneminde üretim faaliyetlerinin merkezi olduğuna yönelik görüş hem kazı verileri hem de arkeometrik analizler tarafından desteklenmektedir. Nitekim hammadde analizleri, kapların büyük bölümünün aynı kil grubundan üretildiğini; ayrıca üretim tekniklerinin uzun bir zaman dilimi boyunca belirli bir standardizasyon taşıdığını göstermektedir (Poblome, 2016). Bu durum, bölgedeki atölyelerin bireysel ustaların çalıştığı küçük ölçekli üretim birimlerinden ziyade, örgütlü ve süreklilik gösteren bir üretim sistemi içinde faaliyet gösterdiğine işaret eder (Murphy ve Poblome, 2017:27).

Çömlekçiler Mahallesi'nin konumu da dikkate değerdir. Alan, kentin doğusunda, tiyatronun arkasındaki eğimli bir yamaca yerleşmiştir (Şekil 2). Bu topografya, hem fırın yapımına uygun doğal bir eğim sağlamış hem de duman çıkışına katkı sağlamıştır. Aynı zamanda yerleşim merkezine yakınlığı, üretilen kapların depolanması, dağıtılması ve ticaret yollarına aktarılması açısından önemli bir avantajdır. Üretim alanının hemen altında yer alan teraslama düzeni, atölyelerin birbirine bağlı olarak çalıştığına; hammaddenin işlendiği, şekillendirildiği ve pişirildiği bölümlerin iş akışını destekleyecek biçimde planlandığının kanıtıdır.

Şekil 2. Çömlekçiler Mahallesi kentin doğusunda, tiyatronun arkasındaki eğimli bir yamaca yerleşmiştir (Arşiv: Serap Ünal).

Üretim atıklarının analizi, Sagalassos'ta seramik üretiminin yaklaşık sekiz yüz yıllık bir zaman dilimine yayıldığını göstermektedir. En erken buluntular MÖ 1. yüzyıl sonlarına tarihlenirken, üretimin MS 7. yüzyıla kadar kesintisiz sürdüğü anlaşılmaktadır. Bu süreklilik, Çömlekçiler Mahallesi'ni Anadolu'daki en uzun süreli seramik endüstrilerinden biri hâline getirmektedir. Ayrıca kronolojik veriler, erken dönemlerde ince duvarlı kapların üretildiğini; ilerleyen yüzyıllarda ise duvar kalınlığının arttığı, form çeşitliliğinin genişlediği ve yüzey işlemlerinin farklılaştığı bir üretim evrimine işaret etmektedir (Murphy ve Poblome, 2017:1).

Sagalassos üretiminin karakteristik özelliği olan kırmızı astarlı parlak kaplar, yani Sagalassos Red Slip Ware, Mahalle'nin üretim çeşitliliği önde gelen konuma sahiptir (Şekil 3). Bu kaplar hem estetik hem de teknik açıdan yüksek kalitede olmaları nedeniyle Roma sofra kültüründe önemli bir yer edinmiş; Akdeniz'in geniş bir bölgesine ihraç edilmiştir.

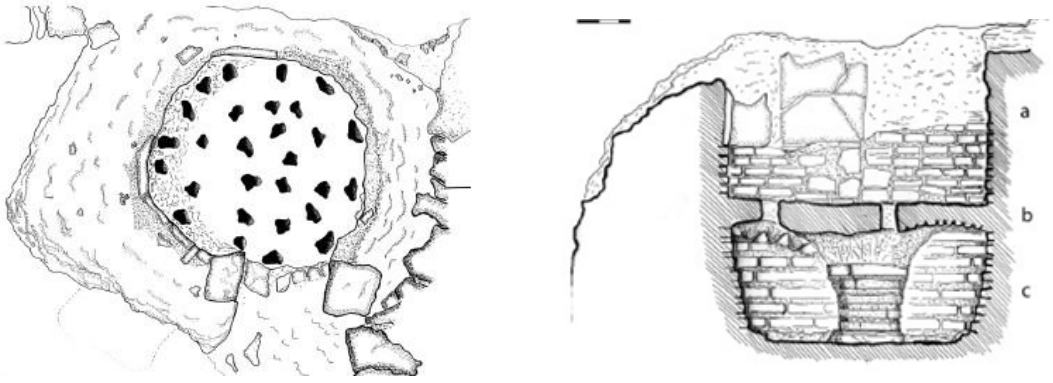
Şekil 3. Sagalassos Kırmızı Astarlı Seramikleri, Burdur Arkeoloji müzesi (Arşiv: A. Melike Bircan).

Çömlekçiler Mahallesi ayrıca zanaatkârların sosyal örgütlenmesine dair ipuçları vermektedir. Yaklaşık 1800 yıl öncesine ait olduğu düşünülen çok odalı bir birlik binasının varlığı, üretimin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sosyal bir oluşum içinde sürdürüldüğünü göstermektedir. Bu yapı, zanaatkârların kolektif karar alma süreçlerine, ortak üretim belirlemelerine ve olası bir lonca benzeri yapılanmaya işaret etmektedir.

Mahallede ele geçen fırın kalıntılarının çeşitliliği de dikkat çekicidir. Tek odalı küçük fırınlardan çok odalı büyük üretim alanlarına kadar uzanan yelpaze, üretimin zaman içinde ölçeklendiğini göstermektedir. Bazı fırınların tabanında yer alan delikli platformlar, yukarı çekişli fırın mimarisinin kullanıldığını düşündürmektedir (Şekil 4). Bu tür mimari düzenlemeler, ısı dağılımının kontrollü biçimde sağlandığını ve üretimde teknik becerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Şekil 4. Sagalassos'ta bulunan yukarıdan çekişli fırının çizimleri (Murphy ve Poblome, 2017:63).

Son olarak, Mahalle'deki üretim artıklarının yoğunluğu, üretimin sürekliliğini olduğu kadar atölyelerin bölgesel bir pazar ihtiyacına yönelik çalıştığını da gösterir. Farklı tip kapların, hata oranı yüksek üretim artıklarının ve fırın malzemelerinin çeşitliliği, Mahalle'nin hem geniş ölçekli hem de uzmanlaşmış bir üretim merkezi olduğuna dair somut kanıtlardır.

2. Sagalassos Red Slıp Ware ve Terra Sıgıllata Geleneği

Roma İmparatorluk Dönemi seramik endüstrisinin en karakteristik ürün gruplarından biri olan terra sigillata, parlak kırmızı yüzeyi, yüksek pişirim kalitesi ve belirgin biçimleriyle Akdeniz bölgesinde geniş bir yayılım göstermiştir. Kelime anlamı "damgalı toprak" olan bu üretim geleneği, özellikle MÖ 1. yüzyıldan itibaren İtalya, Galya ve Anadolu'da birçok merkezde gelişmiş ve sofralık kap kullanımında belirleyici bir konuma ulaşmıştır. Sagalassos, bu geleneğin Anadolu'daki en güçlü yerel uygulamalarından biri olarak değerlendirilir. Kentte üretilen kırmızı astarlı kaplar, literatürde *Sagalassos Red Slip Ware (SRSW)* adıyla tanımlanır ve form, astar kalitesi, yüzey parlaklığı ve üretim teknikleri açısından özgün bir repertuara sahiptir (Hayes 2008:53).

Sagalassos Red Slip Ware'in ayırt edici özelliklerinden biri, yüzeyde elde edilen yoğun parlak kırmızı astardır. Bu parlaklığın, kil bileşimindeki ince taneli mineraller, oksidatif pişirim atmosferi ve yüksek ısıda gerçekleştirilen ikincil bir pişirim aşaması sayesinde elde edildiği bilinmektedir. Üretimde kullanılan killerin çoğu, Sagalassos çevresindeki ofiyolitik ve volkanik kaynaklı jeolojik birimlerden sağlanmış olup, bu hammaddelerin mineralojik yapısı yüzey kalitesine doğrudan katkı sağlamıştır (Poblome, 2016). Dolayısıyla Sagalassos ürünleri, yalnızca teknik bir tercih değil, aynı zamanda bölgenin doğal kaynak çeşitliliğinin bir yansımasıdır.

Sagalassos Red Slip Ware, yalnızca kentin iç tüketimine yönelik değildir. Hayes (2008:53), kapların İtalya, Kuzey Afrika, Mısır ve Suriye gibi uzak bölgelere kadar ihraç edildiğini belirtir. Frankfurt'un (1995) çalışmaları da bu geniş dağılım ağını desteklemektedir. Bu durum, Sagalassos'un Roma dönemindeki ekonomik yapısı hakkında önemli bilgiler vermektedir. Kent yalnızca kendi bölgeselliğinde değil, Akdeniz'in geniş ticaret ağlarına entegre olmuş bir üretim merkezidir. Üretimin bu kadar uzak bölgelere ulaşabilmesi hem ürün kalitesinin yüksekliğini hem de Sagalassos'un örgütlü üretim kapasitesini ortaya koyar.

Üretim alanında yapılan arkeolojik kazılar, terra sigillata geleneğinin yerel yorumunun nasıl şekillendiğine dair önemli veriler vermektedir. Çömlekçiler Mahallesi'nde ele geçen çok sayıdaki fırın malzemeleri, standartlaştırılmış kap tipleri ve seri üretimi mümkün kılan fırın ekipmanları, Sagalassos'un terra sigillata üretiminde belli bir uzmanlaşmaya sahip olduğunu gösterir (Şekil 5)**.** Aynı form kalıplarının farklı atölyelerde de kullanılması, Sagalassos Red Slip Ware'in belirli bir estetik ve fonksiyonellik çerçevesinde üretildiğini düşündürmektedir.

Şekil 5. Sagalassos Çömlekçiler Mahallesi görseli (Arşiv: Serap Ünal).

Zaman içinde SRSW formlarında çeşitli değişimler gözlenmektedir. Erken dönemde ince duvarlı küçük kaplar ağırlık kazanırken, geç dönemlerde kapların hem form hem de kalınlık açısından çeşitlendiği görülmektedir (Murphy 2017:64). Bu evrim, Roma toplumundaki sofra kültürünün dönüşümüne paralel olup, üretim teknolojisindeki yeniliklerin yerel ustalar tarafından benimsenmesiyle şekillenmiştir.

Sagalassos'un terra sigillata geleneğine katkısı, yalnızca kırmızı astarlı kaplarla sınırlı değildir. Son yıllarda yapılan çalışmalar, aynı üretim geleneği içinde siyah yüzeyli kapların varlığını da ortaya çıkarmıştır. Bu kaplar, terra sigillata tekniğinin farklı bir varyasyonu olarak değerlendirilebilecek özelliklere sahip olup, Sagalassos seramik çeşitliliğini daha iyi anlamamıza sağlamaktadır. Dolayısıyla Sagalassos Red Slip Ware, kentin seramik üretiminin yalnızca bir yönünü temsil ederken, siyah seramikler bu geleneğin alternatif ve daha az bilinen bir uzantısını oluşturmaktadır.

3. Siyah Seramiklerin Ortaya Çıkışı ve Tipolojik Özellikleri

Sagalassos'ta uzun yıllardır sürdürülen araştırmalar, seramik üretiminin yalnızca kırmızı astarlı kaplarla sınırlı olmadığını, aynı dönemde siyah yüzeyli kapların da üretildiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, kentin seramik geleneğinde daha önce göz ardı edilmiş bir çeşitliliğin varlığına işaret etmektedir. Sagalassos siyah seramiklerinin incelenmesi hem üretim teknolojisinin gelişimini anlamak hem de bölgedeki tüketim alışkanlıklarını yeniden değerlendirmek açısından büyük önem taşımaktadır.

Siyah yüzeyli kapların sınıflandırılmasında belirleyici olan temel özellikler, yüzey rengi, parlaklık düzeyi, form karakteristiği ve kil yapısıdır. Yüzey renkleri genellikle koyu gri tonlarından parlak siyaha kadar değişmekte olup, bazı örneklerde kırmızımsı kahverengi alt tonlar gözlenmektedir. Bu renk çeşitliliği, yalnızca pişirim atmosferine değil, kullanılan astar karışımlarına ve hammadde bileşimlerine de bağlıdır. Özellikle geç dönem örneklerinde siyah tonların daha baskın olduğu bilinmektedir (Murphy ve Poblome, 2017:64).

Tipolojik açıdan siyah seramikler, Sagalassos Red Slip Ware'in form üretimleri belirli benzerlikler taşır. Çanaklar, tabaklar, bardaklar ve küçük servis kapları siyah grup içinde sık karşılaşılan formlardır (Şekil 6). Bununla birlikte siyah seramiklerin duvar kalınlıkları genel olarak kırmızı astarlı kaplara göre daha incedir ve daha zarif bir görüntü çizdikleri görülmektedir. Formların ağız kenarı biçimlerinde belirgin şekilde özen gözlemektedir. Bu özellik, kapların seçkin tüketici gruplarına yönelik üretildiği düşüncesini desteklemektedir.

Şekil 6. Sagalassos. 1990 yılında kazılarda ortaya çıkarılan siyah seramikler, çömlek türleri (Waelkens vd., 1991:213).

Kil yapısı incelendiğinde, siyah seramiklerde kullanılan kilin kırmızı astarlı kaplarla büyük ölçüde aynı kaynaktan elde edildiği anlaşılmaktadır (Poblome vd. 2002; Breakmans vd. 2011'den akt. Poblome 2016:6). Arkeometrik analizler, her iki grup kapta da benzer mineralojik bileşimler tespit edildiğini göstermektedir. Bu durum, siyah seramiklerin tamamen bağımsız bir üretim geleneğine değil, mevcut üretim sisteminin alternatif bir yüzey işleme ve pişirim tekniğine dayandığını düşündürmektedir. Dolayısıyla siyah yüzeyli kaplar, Sagalassos'un kırmızı astarlı üretim geleneğinin paralel bir uzantısı olarak değerlendirilebilir.

Siyah seramiklerin yüzey kalitesinde dikkat çeken bir diğer unsur ise parlaklıktır. Bazı kaplarda yüzey tamamen mat görünümdeyken, bazı örneklerde neredeyse metalik bir parlaklık elde edilmiştir. Bu parlaklığın oluşumunda kullanılan astarın bileşimi kadar, fırınlama sürecindeki atmosfer kontrolü de belirleyici rol oynamaktadır. Özellikle redüksiyon atmosferi altında yapılan pişirimlerde, yüzeydeki demir oksitlerin indirgenmesiyle daha derin siyah ton ve parlaklık elde edildiği bilinmektedir.

Siyah seramiklerin kullanıma dair değerlendirmeler, bu kapların Sagalassos toplumunda estetik ve sembolik bir değer taşıdığını da göstermektedir. Kırmızı astarlı kapların yaygın ve seri üretim karakterine karşın, siyah yüzeyli kapların daha sınırlı sayıda ve özenli bir üretim süreciyle ortaya çıktığı düşünülmektedir. Poblome (2016), siyah seramiklerin Akdeniz bölgesinde her yerleşimde yaygın olmadığını; ancak üretildiği merkezlerde yüksek statüye sahip tüketiciler

tarafından tercih edildiğini belirtir. Bu bağlamda Sagalassos siyah seramikleri hem teknik ustalığı hem de estetik tercihleri yansıtan özel bir ürün grubu niteliğindedir.

Tipolojik çeşitlilik açısından siyah seramiklerin önemli bir katkısı da Sagalassos'un sofra kültürünün dönüşümüne ışık tutmasıdır. Erken dönemlerde daha küçük ve hafif kapların tercih edilmesine karşın, geç dönem siyah örneklerinde formun büyüdüğü, cidar kalınlıklarının arttığı ve ağırlığın yükseldiği gözlenmiştir (Murphy 2017:64). Bu değişim, Roma dünyasında toplu tüketim pratiklerinin, ritüel yemek alışkanlıklarının ve sofra düzenlerinin zaman içinde farklılaşmasına paralel bir gelişimi yansıtmaktadır.

Sonuç olarak siyah seramikler, Sagalassos'un üretim geleneğinin uzun süre araştırmalarda arka planda kalmış bir parçasını oluşturmaktadır. Gerek tipolojik çeşitlilikleri gerekse üretim tekniklerindeki ustalığı yansıtmaları bakımından bu grup, Sagalassos seramik üretiminin bütüncül olarak değerlendirilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Siyah yüzeyli kapların varlığı, seramik üretiminin yalnızca teknik bir süreç değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve estetik verilerle şekillenen çok katmanlı bir zanaatkârlık geleneği olduğunu göstermektedir.

4. Siyah Seramiklerde Üretim Teknikleri ve Pişirim Teknolojisi

Sagalassos siyah seramiklerinin üretiminde uygulanan teknik süreçler, kentin uzun süreli seramik geleneğinin bir yansıması olarak hem malzeme bilgisi hem de fırın teknolojisi açısından ileri bir zanaatkârlığı ortaya koymaktadır. Arkeolojik veriler, siyah yüzeyli kapların gerek kil hazırlığı gerek şekillendirme yöntemleri gerekse yüzey uygulamaları açısından Sagalassos Red Slip Ware ile benzer bir üretim şeklini paylaştığını göstermektedir. Bu nedenle siyah seramikler bağımsız bir teknik gelenekten ziyade, mevcut üretim sisteminin farklı bir pişirim ve yüzey işleme süreciyle çeşitlenmiş olarak değerlendirilebilir (Poblome, 2016).

Kil hazırlığı, siyah seramiklerin üretiminde en kritik aşamalardan biridir. Çömlekçiler Mahallesi'nde tespit edilen kil işleme çukurları, karıştırma havuzları ve çökertme alanları **(**Şekil 7)**,** hamurun oldukça özenli bir süreçten geçirildiğini göstermektedir. Kırmızı astarlı kaplarda

Şekil 7. Sagalassos Çömlekçiler Mahallesi kil işleme alanları (Arşiv: Serap Ünal).

olduğu gibi, siyah seramiklerde kullanılan kilin de ince taneli, homojen ve yüksek plastisiteye sahip olduğu belirlenmiştir (Poblome 2016:6). Kil, yerel kaynaklardan elde edilmekte, çoğu zaman kalsiyum karbonat ve demir oksit oranı yüksek ofiyolitik birimlerle karıştırılmakta ve belirli bir kıvamın tutturulması için birkaç kez çöktürme işleminden geçirilmektedir. Bu süreç, ürünün hem mekanik dayanımını hem de yüzey kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Şekillendirme aşamasında çark kullanımının yoğun olduğu anlaşılmaktadır. Siyah seramiklerin büyük bölümünde çark izleri görülmekte olup, bazı özel kaplarda formun son aşamalarında el ile inceltme ve düzeltme tekniklerinin uygulandığı görülmektedir. Dudak, omuz ve ayak profillerinde görülen incelik, ustaların form bilgisine hâkim olduklarını göstermektedir. Özellikle ince cidarlı kaplarda ağırlık merkezinin dengeli tutulması, şekillendirme sırasında büyük bir ustalık gerektirmektedir.

Yüzey işlemleri siyah seramiklerin en belirgin teknik özelliğini oluşturmaktadır. Bu aşamada iki temel uygulamadan söz edilebilir: astar ve parlatma. Astar, ince elenmiş kil-suya dayalı bir karışım olup, kap yüzeyine çark üzerinde ya da daldırma yöntemiyle uygulanmıştır. Siyah seramiklerde kullanılan astarın kimyasal bileşimi, kırmızı astarınkinden farklılık göstermektedir; özellikle demir oksit oranının yüksek olduğu ve bu nedenle redüksiyon pişiriminde yüzeyde derin siyah tonların oluştuğu bilinmektedir (Murphy 2017:64). Astar uygulamasının ardından yüzey, sert bir aletle muhtemelen kemik, ahşap ya da taş bir malzeme ile parlatılmıştır. Parlatma işlemi, yüzeydeki pürüzlülüğü azaltmakta ve fırın sonrası kapta gözlenen metalik parlaklığın temelini oluşturmaktadır.

Siyah seramiklerde pişirim teknolojisi, bu ürün grubunu diğerlerinden ayıran en karakteristik aşamadır. Fırın yapıları ve yanma odası düzenleri, Sagalassos'ta oldukça gelişmiş bir mühendislik anlayışının varlığına işaret eder. Çömlekçiler Mahallesi'nde tespit edilen çift katlı fırınlar, hem oksidatif hem de redüksiyon atmosferine olanak sağlayacak şekilde tasarlanmıştır**.** Siyah seramiklerin pişiriminde üç aşamalı klasik yöntem uygulanmıştır: ilk aşamada oksidatif pişirimle tüm gövde kırmızı tonuna ulaşmakta, ikinci aşamada fırın redüksiyon atmosferine geçirilmekte ve demir oksitlerin indirgenmesiyle yüzey siyaha dönüşmekte, son aşamada ise kontrollü bir yeniden oksidasyonla yüzeyin parlaklığı sabitlenmektedir. Bu teknik, Attika siyah cilalı seramiklerde görülen yöntemle benzerlik göstermektedir; ancak Sagalassos'un yerel hammaddeleri ve fırın teknolojisi bu geleneğe kendine özgü hale getirmiştir.

Fırın ekipmanları, siyah seramik üretiminde dikkat çeken bir başka unsurdur. Özellikle geç dönem örneklerinde dikey istiflemeye imkân veren ayakçık, halka ve seperatörlerin sayısında önemli bir artış vardır **(Şekil 8).** Bu durum, üretim kapasitesinin artması ve daha yüksek sıcaklıklara ulaşılabilmesi ile ilişkilidir. Çoklu istifleme, aynı zamanda ürünlerin yüzey kalitesini de etkiler; çünkü her kabın fırın içinde alacağı konum, yüzey renginin homojenliğini belirleyen faktördür.

Şekil 8. Sagalassos kazılarında ele geçen başlıca fırın ekipmanları (Murphy ve Poblome, 2017:68).

Bu teknik detaylar, Sagalassos siyah seramiklerinin basit bir varyant değil; titizlikle planlanmış, ustalıkla yürütülen bir üretim sürecinin sonucu olduğunu göstermektedir. Kil hazırlığından pişirim atmosferinin kontrolüne kadar her aşama, siyah yüzeyin istenen kaliteye ulaşması için optimize edilmiştir. Bu nedenle siyah seramikler, Sagalassos'un seramik üretiminde ulaştığı teknik yetkinliğin çarpıcı bir göstergesidir.

5. Siyah Seramiklerin Sagalassos Ekonomisi İçindeki Yeri ve Tüketim Kültürü

Siyah seramiklerin Sagalassos seramik üretimindeki görünürlüğü, kentin uzun süre yalnızca kırmızı astarlı Sagalassos Red Slip Ware ile temsil edilen üretim kimliğini önemli ölçüde genişletmektedir. Bu ürün grubu, üretim miktarı açısından kırmızı astarlı kaplarla karşılaştırıldığında daha sınırlı olsa da temsil ettiği estetik tercihler, tüketim pratikleri ve zanaatkârlık bilgisi bakımından Sagalassos ekonomisi içinde özel bir konuma sahiptir. Siyah seramiklerin dağılımı, kullanımı ve üretim için ayrılan kaynaklar değerlendirildiğinde, bu kapların kentsel tüketim hiyerarşisinde önemli bir statüye sahip olduğu görülmektedir.

Siyah yüzeyli seramiklerin daha ince duvarlı, özenli formlu ve çoğu zaman parlak yüzeyli olması, bu kapların gündelik tüketimden ziyade belirli sosyal grupların kullanımına yönelik üretildiğini düşündürmektedir. Nitekim benzer ürünlerin Akdeniz'in diğer merkezlerinde de yüksek statülü evlerde, ziyafet bağlamlarında ve özel tüketim alanlarında kullanıldığı bilinmektedir (Poblome, 2016). Sagalassos özelinde ise bu kapların çoğunlukla konut mimarisi içinde, özellikle Geç Roma dönemine tarihlenen refah düzeyi yüksek evlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum, siyah seramiklerin kentin sosyal tabakalaşmasında belirgin bir statü göstergesi olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.

Siyah seramiklerin ekonomik açıdan taşıdığı bir diğer önem, üretim sürecinde gerektirdiği teknik uzmanlıktır. Redüksiyon atmosferinin doğru kontrol edilmesi, astarın doğru formüle edilmesi ve yüzey parlaklığının sağlanması, bu ürünleri basit bir kap grubundan çok bir zanaatkârlık göstergesi hâline getirmiştir. Bu teknik zorluklar, üretim maliyetlerini artırmakta ve

siyah seramikleri kırmızı astarlı seri üretim kaplarından daha değerli kılmaktadır. Bu nedenle siyah seramiklerin ekonomik yaşam içinde "yüksek uzmanlık gerektiren sınırlı üretim" kategorisinde değerlendirilmesi gerekir.

Sagalassos'un bölgesel ticaret stratejisi içinde siyah seramiklerin rolü, kırmızı astarlı kaplar kadar belirgin değildir. Hayes (2008:53) ve Frankfurt (1995), kırmızı astarlı kapların geniş Akdeniz coğrafyasına yayıldığını vurgularken, siyah seramiklere ilişkin kesin bir dış ticaret kanıtı göstermez. Bu üretim grubunun dağılımının büyük ölçüde kentin kendi tüketimine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, siyah kapların dış pazara yönelik standartlaşmış bir ürün olmaktan ziyade, Sagalassos'un iç tüketim dinamiklerine hizmet eden daha kişiselleşmiş bir üretim hattı olduğunu gösterir.

Bununla birlikte bazı siyah seramik örneklerinin form ve yüzey özellikleri, Sagalassos'un bölgesel estetik algısında klasik Attika siyah cilalı geleneğinin yeniden yorumlandığını göstermektedir. Bu estetik tercih, yalnızca teknik açıdan değil, Sagalassos toplumunun tüketim kültüründe "siyahın elit sınıfı" olarak okunabilecek sembolik bir anlam taşır. Siyah rengin metalik parlaklıkla birleşmesi, kapların bronz ve metal kapların görsel etkisini taklit ettiği yönünde de görülebilir (Şekil 9). Bu nedenle siyah yüzeyli kapların yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda sembolik bir tüketim nesnesi olduğu söylenebilir.

Şekil 9. Sagalassos seramik kapları (Arşiv: A. Melike Bircan)

Kentin ekonomisi açısından önemli bir başka veri de siyah seramik üretiminin dönemsel olarak artış göstermesidir. Murphy (2017:64), geç dönem kaplarında formun büyümesi, cidar kalınlığının artması ve yüzeyin koyulaşması gibi değişimlerin, üretim stratejisinde bilinçli bir dönüşümü yansıttığını belirtir. Bu dönüşüm, Sagalassos'un ekonomik canlılığıyla doğrudan ilişkilidir; çünkü bu tür teknik ve estetik yenilikler, yalnızca talebin yüksek olduğu dönemlerde uygulanabilecek üretim yatırımları gerektirir.

Sonuç olarak siyah seramikler, Sagalassos ekonomisinin hem zanaatkârlık hem de tüketim kültürü açısından incelenmesi gereken ayrıcalıklı bir ürün grubudur. Bu kaplar, kent içi tüketimde statü belirleyici bir rol üstlenmiş, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendiği dönemlerde daha görünür hâle gelmiş ve Sagalassos'un üretim teknolojisinin gelişmişliğine dair güçlü kanıtlar sağlamıştır. Dolayısıyla siyah seramiklerin varlığı, Sagalassos'un ekonomik ve sosyal yapısının anlaşılmasında temel verilerden biri niteliğindedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Sagalassos Çömlekçiler Mahallesi'nde ortaya çıkan buluntular, kentte kesintisiz ve örgütlü bir seramik üretiminin varlığını güçlü biçimde belgelemektedir. Kırmızı astarlı kaplardan siyah yüzeyli kaplara uzanan üretim çizgisi, yalnızca biçimsel bir çeşitlilik göstermekle kalmaz; aynı zamanda bölgedeki zanaatkârlığın teknik derinliğini, malzeme bilgisini ve üretim organizasyonunu da gözler önüne serer. Siyah seramikler, üretim sürecinin belirli aşamalarında uygulanan özel yüzey işlemleri ve pişirim yönetimi sayesinde ortaya çıkan, yüksek teknik ustalık gerektiren ürünlerdir. Bu nitelikleriyle hem estetik açıdan hem de zanaatkârlık bakımından Sagalassos seramik üretiminde ayrıcalıklı bir yere sahiptir.

Üretim süreçlerinin bütünsel analizi; hamur hazırlığı, astar uygulamaları, çarkla şekillendirme ve fırın atmosferinin kontrolü gibi aşamaların dikkatli koordine edilmesiyle siyah yüzeyli kapların tutarlı bir kaliteye ulaştırıldığını göstermektedir. Bu da Sagalassos atölyelerinin yalnızca bireysel ustalıklar değil, aynı zamanda organize iş bölümü, malzeme yönetimi ve teknik standardizasyon üzerine kurulu bir üretim kültürü geliştirdiğini işaret eder. Siyah kapların sınırlı üretim miktarı ve seçkin kullanım bağlamları, bunların kent içi tüketim hiyerarşisinde statü belirleyici nesneler olarak işlev gördüğünü; dolayısıyla hem ekonomik hem de toplumsal açıdan anlamlı olduklarını göstermektedir.

Jeolojik yapının üretime etkisi açıkça ortadadır. Sagalassos'un volkanik-kaynaklı hammaddeleri, siyah yüzeyin mineralojik temellerini sağlamış ve yerel üretimin karakterini belirlemiştir. Bu yerel kaynakların bilinçli kullanımı, üretimin sürekliliğini ve özgünlüğünü desteklemiştir. Ayrıca tipolojik ve morfolojik değişimler, kentteki tüketim pratiklerindeki dönüşümlere, teknik tercihlerin evrimine ve üretim ölçeğindeki dalgalanmalara ilişkin önemli ipuçları sunar.

Bu çalışmanın bulguları, Sagalassos'un seramik üretiminin yalnızca teknik bir faaliyet olmadığını; aynı zamanda toplumsal statü, estetik tercih ve ekonomik örgütlenme ile iç içe geçmiş çok katmanlı bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Siyah seramikler, bu çok katmanlılığın belirgin bir göstergesi olarak, Sagalassos'un zanaatkârlık mirasının ve bölgesel kimliğinin anlaşılmasında kritik bir rol oynar.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, bu çalışma TÜBİTAK 1002-A Hızlı Destek Modülü kapsamında desteklenen, 125M961 numaralı *"Volkanik Kayaçlardan Siyah Seramik Üretimi"* başlıklı projeyle doğrudan bağlantılıdır. Sagalassos'un volkanik bir bölge olması, burada üretilen siyah seramiklerin mineralojik ve teknolojik değerlendirmeleri için son derece elverişlidir. Söz konusu proje kapsamında yürütülecek laboratuvar analizleri, deneysel pişirim çalışmaları ve ince kesit

araştırmaları, Sagalassos siyah seramiklerinin bilimsel değerlendirilmesine yönelik altyapıyı güçlendirecek; üretim teknolojisinin ayrıntılarının daha kesin biçimde ortaya konmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Son olarak, önerilen ileri çalışmalar arasında ayrıntılı arkeometrik analizlerin genişletilmesi, üretim atölyelerinin mikro-mekânsal örgütlenmesinin daha hassas bir şekilde modellenmesi ve deneysel arkeoloji yaklaşımlarıyla fırın atmosferi ile astar formülasyonlarının karşılaştırmalı olarak test edilmesi yer almalıdır. Bu adımlar, Sagalassos'un siyah seramik üretimine ilişkin bilgimizi derinleştirecek ve kentin antik dönem zanaatkârlığının daha kapsamlı bir resmini sunacaktır.

Kaynakça

Braekmans, D., Degryse, P., Poblome, J., Neyt, B., Vyncke, K., and Waelkens, M. (2011). "Understanding Ceramic Variability: An Archaeometrical Interpretation of the Classical and Hellenistic Ceramics at Düzen Tepe and Sagalassos (Southwest Turkey)", Journal of Archaeological Science 38*:* 2101-15.

Hayes, John W. (2008). Roman Pottery Fıne-Ware Imports, New Jersey: The Amerıcan School Of Classıcal Studıes At Athens Prınceton.

Koll, Frankfurt (1995). M. Herfort-Kocheds, U. Mandel, and U. Schadler, eds., "Hellenistische und kaiserzeitliche Keramik des ostlichen Mittelmeergebietes", Kolloquium Frankfurt 24.-25. April, Frankfurt am Main

Murphy, Elizabeth A. ve Poblome, Jeroen (2017). "From Formal to Technical Styles: Production Challenges and Economic Implications of Changing Tableware Styles in Roman to Late Antique Sagalassos", American Journal of Archeology, Cilt: 121, Sayı: 1, ss. 64-83.

Poblome, J., and Zelle, M. (2002).'The Tableware Boom. A Socio-Economic Perspective from Western Asia Minor', in C. Berns, H. Van Hesberg, L. Vandeput, and M.Waelkens (eds), *Patris und Imperium: Kulturelle und politische Identitätin den Städten der römischen Provinzen Kleinasiens in der frühen Kaiserzeit.* Leuven, 275-87.

Poblome, Jeroen (2016). "The Potters Of Ancient Sagalassos Revisited", Urban Craftsmen And Traders In The Roman World, Ed: Andrew Wilson & Miko Flohr, United Kingdom: Oxford University Press, ss. 377-405.

Waelkens, Marc, Harmankaya, Ali, Viane, W. (1991). "The Excavations at Sagalassos 1990", Anatolian Studies, Cilt: 41, ss. 197-213.

5.

TÜRK DÜNYASI

İLETİŞİM ve SANAT SEMPOZYUMU

REPUBLIC OF TÜRKİYE
MINISTRY OF CULTURE AND TOURISM

TÜRKSOY
ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TURKIC CULTURE

TİKA
REPUBLIC OF TÜRKİYE MINISTRY OF CULTURE AND TOURISM
TURKISH COOPERATION AND COORDINATION AGENCY

PRESIDENCY FOR TURKS ABROAD AND RELATED COMMUNITIES

TURAN UNIVERSITY

NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY

TÜRK DÜNYASI GAZETECİLER FEDERASYONU

Katılım Belgesi

CERTIFICATE OF PARTICIPATION

Sayın Doç. Dr. Serap ÜNAL

Turan Üniversitesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi ve Türk Dünyası Gazeteciler Federasyonu işbirliğiyle **05-08 Kasım 2025** tarihleri arasında Kazakistan-Almatı'da gerçekleştirilen **"V. Uluslararası Türk Dünyası İletişim ve Sanat Sempozyumu"**na katılımınız dolayısıyla teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

We would like to thank you for your participation in the **"V. International Turkic World Communication and Art Symposium"** *held in Almaty, Kazakhstan between* **05-08 November 2025** *with the cooperation of Turan University, Niğde Ömer Halisdemir University and Turkic World Journalists Federation, and wish you success in your work.*

Sempozyum Düzenleme Kurulu Adına

Doç. Dr. Lokman ZOR
Sempozyum Yürütme Kurulu Bşk.

TÜRK DÜNYASI GAZETECİLER FEDERASYONU
İSTANBUL • TÜRKİYE • ΠNOA

Menderes DEMİR
Türk Dünyası Gazeteciler Federasyonu Gen. Bşk.

TÜRK DÜNYASI KÜLTÜR KÖPRÜSÜ

www.tdiletisimvesanatsempozyumu.com